

Aydın İlinde Siyasal Gelenekler Doğrultusunda 12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçimlerinin Analizi

Hakan Mehmet KİRİŞ*

ÖZET

Aydın İl geneli ve ilçeleri, nüfus yoğunluğu bakımından orta büyüklükteki diğer Anadolu illerine göre görece daha kalabalık bir yapıya sahip olagelmıştır. Bu durum ilin seçmen ve milletvekili sayılarını da etkilemektedir. Buna ek olarak Aydın, çok partili hayata geçişle birlikte DP – AP – DYP siyasal çizgisinin güçlü olduğu bir seçim bölgesi olmuştur. Bunda Türk siyasal hayatında önemli bir figür olan Adnan Menderes'in Aydınlı olmasının önemi büyüktür. Bu makalede Cumhuriyet dönemi boyunca Aydın'daki sosyopolitik yapı ortaya konmakta ve bu bilgiler ışığında katılım, rekabetçi partiler, adaylar ve eğilimler çerçevesinde il geneli ve ilçe düzeylerinde 12 Haziran 2011 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimleri analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 12 Haziran 2011 Seçimleri, Aydın İlinde Siyasal Yönelimler, Aydın İli Seçim Coğrafyası

An Analysis of 12 June 2011 General Parliamentary Election within the Framework of the Political Traditions in Aydın Province

ABSTRACT

When compared to other medium-sized Anatolian cities, Aydın, relatively, possesses much more crowded structure in terms of population density of Aydın provincial-wide and its districts. This state affects the number of voters and deputies. Along with this, with transition to multi-party system, Aydın becomes an electoral district where DP – AP – DYP political tradition is powerful. Here, a significant figure of Turkish political life, Adnan Menderes is of great importance as he is from Aydın. This article presents sociopolitical structure in Aydın during Republican Period and in the light of such information, analyzes general parliamentary election held on 12 June 2011 at the level of city provincial-wide and its provinces in the frame of involvement, competitive parties, candidates and tendencies.

Keywords: Turkish 12 June 2011 Elections, Political Tendencies of Aydın Province, Electoral Geography of Aydın Province

Giriş

Vatandaşların rekabete açık seçimlere serbestçe katılabilmesi demokratik siyasetin önde gelen bir özelliği ve en yaygın siyasal katılma yoludur. Demokrasi kuramcıları genel olarak vatandaşların siyasal süreçlere olan ilgilerinin demokratik işleyiş için

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, hakankiris@sdu.edu.tr

önemli olduğunu ifade etmektedirler. Bunlardan halkın katılımından yana olanlar, söz konusu ilginin demokratik sistemin meşruluğunu sağlayacağını ve hoşnutsuz şiddet hareketlerinin önüne geçeceğini savunurlarken; seçkinciler, iktidarın, onu kullanmada daha fazla bilgiye ve beceriye sahip olanların elinde kalması için, sıradan vatandaşların ülke yönetimine olan ilgisinin mümkün olduğu kadar düşük düzeyde kalmasını savunmuşlardır.¹

Türkiye’de vatandaşların seçimlere katılma yoluyla ulusal düzeyde kendilerini temsil edecek milletvekillerini seçmesinin tarihi Osmanlı Devleti’ne kadar uzanmaktadır. 1876’nın son günlerinde başlayan ve 1877’de tamamlanan ilk milletvekili genel seçimi, Osmanlı Mebusan Meclisi üyelerini belirlemek üzere iki dereceli olarak yapılmıştır.² 1876’dan 2011’e Türkiye’de toplam 29 milletvekili genel seçimi deneyimi yaşanmıştır. Gerek II. Meşrutiyet gerekse de tek partili Cumhuriyet yönetimlerinde seçimler düzenli olarak yapılmıştır. Dolayısıyla yerel seçimler de bu kapsama eklendiğinde Türkiye’nin seçimler bakımından zengin ve kurumsal bir ülke olduğu söylenebilir.

Günümüzde Türkiye’de, yerel seçimler ve referandumlar gibi, milletvekili genel seçimleri de, vatandaşların ülke yönetimine katılma araçlarından biri durumundadır. Seçmen olarak vatandaş, bu hakkını milletvekili genel veya ara seçimlerinde oy kullanmak ve/veya oy kullanmamak yoluyla gerçekleştirebilir. 1982 Anayasası seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarını düzenlediği 67. Maddesinde *vatandaşların, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahip olduğu* garanti edilmiştir.

Halihazırda yürürlükte olan ve milletvekili genel seçimlerini düzenleyen kanun 1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’dur. Bu kanunun 2. maddesine göre, milletvekili seçimi *nispi temsil sistemine göre, genel, eşit ve gizli oyla, bütün yurtta aynı günde yargı yönetim ve denetimi altında yapılır*. 4. Maddede *çıkacağı milletvekili sayısı 18’e kadar olan iller, bir seçim çevresi sayılır. Çıkacağı milletvekili sayısı 19’dan 35’e kadar olan iller iki, 36 ve daha fazla olan iller üç seçim çevresine bölünür* denilmek suretiyle seçim çevresi düzenlenmiştir. 2011 seçimlerinde Türkiye’de İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki tüm iller bir seçim çevresi olarak düzenlenmiştir.

Bu makale 12 Haziran 2011 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerinde Aydın İli’nde ortaya çıkan sonuçları ilin sosyopolitik yapısı, cumhuriyet döneminde ilde yapılan seçimler katılım oranları, bu seçimlerde oluşan eğilimler, temsil ve son dönemde ilçe düzeyindeki seçim coğrafyasında milletvekili seçimi ve yerel seçimlerde görülen eğilimler çerçevesinde analiz etmektedir. Özellikle 2000’li yıllara odaklanan analizler ildeki dört iddialı rekabetçi parti olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Doğru Yol Partisi (DYP) sonrasında Demokrat Parti (DP) etrafında yoğunlaşmıştır.

¹ G. Bingham Powell, *Çağdaş Demokrasiler Katılma İstikrar ve Şiddet*, (Çev. Mehmet Turhan), S Yayınları, Ankara 1990, s.17-18.

² Mehmet Ö. Alkan, “Türkiye’de Seçim Sistemi Tercihinin Misyon Boyutu ve Demokratik Gelişime Etkileri”, www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg23/alkan.pdf

1. Genel Olarak Aydın İli'nde Sosyo-Politik Yapı

Adını yörede kurulmuş olan Aydınolu beyliğinden alan Aydın ili, Batı Anadolu'da yer alan ve diğer illere nazaran sınaî tarımsal ürünlerin üretildiği bir tarım havzası olması nedeniyle sermayeyle daha erken dönemlerde ilişki kurmuş olan bir ildir. Bu nedenle Türkiye'deki ilk demiryolu hattı da nüfus bakımından kalabalık, hammadde bakımından zengin, ticaret kapasitesi yüksek olan Aydın'ı İzmir'e bağlamak amacıyla 1856'da inşa edilmiştir.³

Günümüzde büyükşehirlerin ardından Aydın, Türkiye'nin önde gelen nüfus büyüklüğüne sahip illerinden biri olmayı sürdürmektedir. Toplam yüzölçümü 8.007 km² olup görece küçük olmasına rağmen 2010 rakamlarına göre 989.862 kişilik, bir milyona yakın bir nüfusu barındırmaktadır. Aydın nüfusunun %59,4'ü kentte %40,6'sı ise kırdan yaşamaktadır.⁴

Aydın, Ege Bölgesi ve Batı Anadolu illerinden biri olarak idari yapılanmada 16 ilçeye ayrılmış durumdadır. Bunun yanında il genelinde 53 belediye, 489 köy ve 265 mahalle bulunmaktadır.⁵ 2011 Milletvekili Genel Seçimleri'nde seçmen nüfusu olarak il 727.658 seçmeniyle Türkiye'de üst – orta büyüklükte bir seçim bölgesi olarak kabul edilebilken ilin çıkaracağı milletvekili sayısı 7 olarak saptanmıştır.⁶

Aydın, 7 Eylül 1922 günü düşman işgalinden kurtulmuştur. 7 Eylül günü Aydın'ın kurtuluşu olarak kutlanmaktadır. İlçelerin kurtuluş günleri de bir ya da iki gün önce ya da sonraya rast gelmektedir. Öte yandan 3 Şubat 1931 günü Atatürk'ün Aydın'ı ziyaret ettiği tarihtir ve 3 Şubat tarihinde bu vesileyle Atatürk anılmaktadır. Aydın'da tarihi folklorik kahraman figürü olan efe, dünyada toplam üretiminde söz sahibi olduğu incir, Aydınlı eski başvekil Menderes, önemli bir bölümü ilde bulunan Büyük Menderes Nehri, Aydın'ın merkezi ve farklı ilçelerine dağılmış bulunan Adnan Menderes Üniversitesi önemli değerler olarak ön plana çıkmaktadır. Diğer taraftan pamuk ve zeytin gibi tarımsal ürünler, tarıma dayalı sanayi, Kuşadası ve Didim ilçelerinin turizm sektöründeki gelişmişlikleri, kimi ilçelerdeki jeotermal kaynaklar ve rüzgar enerjisi ile ilin sahip olduğu arkeolojik ve doğal zenginlikler de bu sıralamaya eklenebilir.⁷

Aydın ili pek çok siyaset adamını yetiştirmiş bir ildir. En uzun süre Aydın milletvekilliği yapan siyaset adamları tek partili dönemde Dr. Mazhar Germen, çok partili dönemdeyse İsmet Sezgin'dir. Her iki siyasetçi de yedişer yasama döneminde Aydın milletvekili olarak TBMM'ne katılmışlardır. Yaygın bilinenin aksine Adnan Menderes tek partili dönemde Aydın'dan milletvekili seçilmesine karşılık çok partili dönemde Aydın milletvekilliği yapmamıştır.⁸

³ <http://www.tcdd.gov.tr/home/detail/index79ee.html?id=267>

⁴ <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

⁵ http://www.aydin.gov.tr/default_B0.aspx?content=1008

⁶ <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2011MilletvekiliSecimi/SecmenSandik2011>

⁷ Hakan Mehmet Kiriş, "Dünden Yarına Aydın'da Seçimler ve Siyaset",

<http://www.aydinyerel.com/2011/05/06/dunden-yarina-aydinda-secimler-1>

⁸ Kiriş, a.g.m.

Tablo 1. Yasama Dönemlerine Göre Aydın Milletvekilleri

I. Yasama Dönemi 1920 – 1923	Ahmet Şükrü Efendi (Ahmet Yavuzyılmaz), Cami Bey (Abdulkadir Cami Baykurt), Emin Efendi (Emin Erkut), Esat Efendi (Mehmet Esat İleri), Dr. Mazhar Bey (Mazhar Germen), Sadık Bey (Sadık Sultanoğlu), Tahsin Bey (Hasan Tahsin San)
II. Yasama Dönemi 1923 – 1927	İzzettin Paşa (Çalışlar), Dr. Mazhar Bey (Germen), Mitat Bey (Mitat Aydın), Dr. Reşit Galip Bey (Mustafa Reşit Baymur), Tahsin Bey (Hasan Tahsin San), Zekai Bey (Aziz Zekai Apaydın)
III. Yasama Dönemi 1927 – 1931	Emin Fikri Bey (Eralp), Dr. Mazhar Bey (Germen), Mitat Bey (Mithat Aydın), Dr. Reşit Galip Bey (Mustafa Reşit Baymur), Tahsin Bey (Hasan Tahsin San)
IV. Yasama Dönemi 1931 – 1935	Abidin Bey (Özmen), Adnan Bey (Menderes), Fuat Şahin Bey (Fuat Erlaçın), Dr. Mazhar Bey (Germen), Dr. Reşit Galip Bey (Mustafa Reşit Baymur), Tahsin Bey (Hasan Tahsin San)
V. Yasama Dönemi 1935 – 1939	Ahmet Hulusi Alataş, Mazhar Germen, Ahmet Nuri Göktepe, Adnan Menderes, Abidin Özmen, Hasan Tahsin San, Mehmet Nazmi Topçuoğlu
VI. Yasama Dönemi 1939 – 1943	Ahmet Hulusi Alataş, Mazhar Germen, Ahmet Nuri Göktepe, Mümtaz Kaynak, Agah Sırrı Levent (Hüseyin Agah Levent), Adnan Menderes, Mehmet Şakir Şener, Mehmet Nazmi Topçuoğlu
VII. Yasama Dönemi 1943 – 1946	Ahmet Hulusi Alataş, Refet Alpman, Mazhar Germen, Ahmet Nuri Göktepe, Agah Sırrı Levent (Hüseyin Agah Levent), Ali Rıza Levent, Adnan Menderes
VIII. Yasama Dönemi 1946 – 1950	Sabri Akın, Neşet Akkor, Refet Alpman, Ahmet Emin Arkayın, Mitat Aydın, Mehmet Emin Bilgen, Mazhar Germen, Ahmet Nuri Göktepe
IX. Yasama Dönemi 1950 – 1954	İsmail Namık Gedik, Nail Geveci, Mehmet Şevki Hasırcı, İbrahim Etem Menderes, Abdülbaki Ökdem, Mehmet Cevat Ülkü, Ömer Lütfi Ülkümen
X. Yasama Dönemi 1954 – 1957	Nuh Necati Çelim, İsmail Namık Gedik, Nail Geveci, Nihat Şevket İyriboz, İbrahim Etem Menderes, Abdülbaki Ökdem, İsmail Abdullah Zühdü Uray, Mehmet Cevat Ülkü
XI. Yasama Dönemi 1957 - 1960	Fethi Batur, Hüsamettin Çoşkun, Nuh Necati Çelim, İsmail Namık Gedik, Nail Geveci, Nihat Şevket İyriboz, Emine Piraye Levent, İbrahim Etem Menderes, Ekrem Torunlu, Mehmet Cevat Ülkü
XII. Yasama Dönemi 1961 – 1965	Orhan Adil Apaydın, Hilmi Aydınçer, Melahat Gedik, Mustafa Şükrü Koç (Büyükköç), Mahmut Nedim Müren, Mehmet Reşat Özarda, İsmet Abdullah Sezgin, Mehmet Yavaş
XIII. Yasama Dönemi 1965 – 1969	Sinan Bosna, Mustafa Şükrü Koç (Büyükköç), Yüksel Menderes, Nahit Menteşe, Mehmet Reşat Özarda, Kemal Ziya Öztürk, İsmet Abdullah Sezgin, Mustafa Kemal Yılmaz

XIV. Yasama Dönemi 1969 – 1973	Mehmet Çelik, Yüksel Menderes, Nahit Mentеше, Kemal Ziya Öztürk, İsmet Abdullah Sezgin, Fikret Kayaalp Turhangil, Mustafa Kemal Yılmaz
XV. Yasama Dönemi 1973 – 1977	İsa Ayhan, Mustafa Şükrü Koç (Büyükköç), Mutlu Menderes, Nahit Mentеше, Kemal Ziya Öztürk, İsmet Abdullah Sezgin, Behiç Tozkoparan
XVI. Yasama Dönemi 1977 – 1980	Selahattin Acar, Mehmet Çelik, Selami Gürgüç, Mutlu Menderes, Nahit Mentеше, İsmet Sezgin, Muharrem Sökeli, Behiç Tozkoparan
XVII. Yasama Dönemi 1983 – 1987	İskender Cenap Ege, Halil Nüzhet Gobal, Ertuğrul Gökğün, Mehmet Özalp, Nabi Sabuncu, Osman Esgin Tipi
XVIII. Yasama Dönemi 1987 – 1991	Cengiz Altınkaya, Mustafa Bozkurt, Ömer Okan Çağlar, Mehmet Özalp, Hilmi Ziya Postacı, Nabi Sabuncu, Mehmet Yüzügüler
XIX. Yasama Dönemi 1991 – 1995	Cengiz Altınkaya, Tunç Bilget, Ali Rıza Gönül, Nahit Mentеше, İsmet Sezgin, Yüksel Yalova
XX. Yasama Dönemi 1995 - 1999	Cengiz Altınkaya, Mehmet Fatih Atay, Ali Rıza Gönül, Nahit Mentеше, Sema Tutar Pişkinsüt, Muhammet Polat, İsmet Sezgin, Yüksel Yalova
XXI. Yasama Dönemi 1999 – 2002	Cengiz Altınkaya, Halit Dikmen, Ali Rıza Gönül, Ertuğrul Kumcuoğlu, Bekir Ongun, Sema Pişkinsüt, Ali Uzunırmak, Yüksel Yalova
XXII. Yasama Dönemi 2002 – 2007	Ahmet Rıza Acar, Mehmet Boztaş, Özlem Çerçioğlu, Ahmet Ertürk, Atilla Koç, Semiha Öyüş, Mehmet Mesut Özakcan, Mehmet Semerci
XXIII. Yasama Dönemi 2007 – 2011	Mehmet Fatih Atay, Özlem Çerçioğlu, Mehmet Erdem, Ahmet Ertürk, Atilla Koç, Ertuğrul Kumcuoğlu, Recep Taner, Ali Uzunırmak
XIV. Yasama Dönemi 2011 -	Osman Aydın, Metin Lütfi Baydar, Mehmet Erdem, Ali Gültekin Kılınç, Semiha Öyüş, Bülent Tezcan, Ali Uzunırmak

Kaynak: Sema Yıldırım, Behçet Kemal Zeynel, Eds., *TBMM Albümü 1920 – 2010 Cilt 1-2-3-4*, TBMM Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları No.1, Ankara 2010.

Aydın, kadın siyasetçilerin seçilmesi ve temsili bakımından da pek çok Anadolu iline göre iyi durumdadır. 1957 seçimlerinde Piraye Levent, 1961 seçimlerinde Melahat Gedik, 1995 ve 1999 seçimlerinde Sema Pişkinsüt, 2002 seçimlerinde Özlem Çerçioğlu ve Semiha Öyüş, 2007 seçimlerinde Özlem Çerçioğlu Aydın milletvekili olarak seçilmiştir.

Kuşkusuz Aydınli siyasetçiler arasında 1931 – 1960 arasında kesintisiz olarak milletvekilliği yapmış olan, 1950 – 1960 döneminde de kurduğu 5 hükümet ile başbakanlık görevini yürüten ve 27 Mayıs'ın ardından idam cezası infaz edilerek Türk siyasal hayatında önemli figürlerden biri haline gelen Adnan Menderes önde

gelmektedir. Ali Adnan Ertekin Menderes, Koçarlı yakınındaki Çakırbeyli çiftliğinin sahibi olarak hayata başlamış, siyasete Serbest Cumhuriyet Fırkası Aydın il teşkilatında atılmış, bu partinin kapatılmasının ardından Cumhuriyet Halk Partisi'ne geçmiş, Atatürk'ün Aydın'ı ziyareti sırasında kendisiyle fikir paylaşımı sonrasında milletvekili seçilmiş ve 1946'ya kadar Aydın milletvekili olmuştur. 1946 sonrasında ise, Menderes önce Kütahya'dan ardından da İstanbul'dan milletvekili seçilmiştir.⁹ Ancak Menderes adının gerek Türkiye'deki gerekse de Aydın'daki etkisi günümüze kadar geçerliliğini korumuştur. Menderes'in iki oğlu, Yüksel ve Mutlu Menderes de değişik dönemlerde Aydın'dan milletvekili olmuştur. Menderes'in en küçük oğlu olan Aydın Menderes ise bir dönem Konya, iki dönem de İstanbul milletvekili olmuştur. Bugün de Aydın Menderes'in Aydın'dan milletvekili adaylığı değişik seçim dönemlerinde söz konusu olmayı sürdürmektedir.

Resim 1. Adnan Menderes'in Çiftliği'nin Bulunduğu Çakırbeyli Köyündeki Adnan Menderes Parkı (Fotoğraf makalenin yazarına aittir)

Menderesler dışında Aydın, İsmet Sezgin, Yüksel Yalova, Nahit Menteşe, Cengiz Altınkaya, Atilla Koç gibi bakanlar çıkarmıştır. Bunlar arasında İsmet Sezgin, DP döneminin Aydın Belediye Başkanı'dır, TBMM Başkanlığı ve parti genel başkanlığı da yapmıştır.

Aydın İli'nin milletvekili sayısı 1920'lerden bu yana ağırlıklı olarak 7 ila 8 arasında değişmiştir. Bu bağlamda 2002 ve 2007 seçimlerinde 8 milletvekili çıkaran Aydın ili, son nüfus bilgileri ışığında Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklanan milletvekili listesine göre 2011 milletvekili genel seçimlerinde 7 milletvekili çıkarmıştır.

2011 yılı verilerine göre Aydın il genelinde toplam 727.658 seçmen bulunmaktadır. Teorik bir saptamayla Aydın'da her 100.000 seçmeni 1 milletvekili temsil etmektedir. Yine 2007 seçimlerine göre 50.000 seçmenin oyu 1 milletvekili çıkarmak için yeterli bir miktarken milletvekili sayısının 1 azalması ve seçmen sayısının artması ile 2011'de son kertede 1 milletvekili için minimum 70.000 seçmenin oyuna ihtiyaç olduğu görülebilir.

⁹ <http://www.tbmm.gov.tr>

Tablo 2. 2002 – 2011 Arasında Aydın İl Genelinde Seçmen Verileri

	2002	2004	2007	2009	2011
Toplam Seçmen Sayısı	614847	639091	639749	706399	727.658
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	523997	534529	568421	630778	646026
Geçerli Oy Sayısı	491148	519616	558559	616282	632370

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Seçimlere katılım bakımından Aydın'da eğilimlerin Türkiye geneliyle benzeştiği görülmektedir. Türkiye'de seçimlere katılım oranı yerleşik demokrasilerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek seyretmektedir. Bu hareketli ve harareti siyasal ortamda Aydın'da 2000'li yıllarda seçmenlerin yaklaşık %85'lik kısmı seçimlere katılmıştır ki, bu oran yine Türkiye geneli de göz önüne alındığında ortalama düzeyde bir katılım oranı olarak kabul edilebilir.

Tablo 3. Aydın'da Seçimlere Katılım Oranları

Seçim Dönemi	Katılım Oranı (%)	Seçim Dönemi	Katılım Oranı (%)
1954	89,7	1983	96,2
1957	81,8	1987	95,9
1961	85,2	1991	89,5
1965	74,8	1995	90,1
1969	65	1999	91,3
1973	66,1	2002	85,2
1977	79,2	2007	88,8
2011	88,7		

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Aydın il sınırları dahilindeki on yedi ilçe de önemli büyüklüklerde seçmen sayısını barındırmaktadır. Diğer bir deyişle ilde seçmen sayısı büyüklüğü bakımından göz ardı edilebilecek herhangi bir ilçe bulunmamaktadır. En küçük ilçeler olan Buharkent ve Karpuzlu'da dahi 10.000'e yakın seçmen bulunmaktadır ki, 10.000 oy parti rekabetinin dengesini değiştirebilecek bir sayısal büyüklüktür. Buna karşın Aydın'da ilçe bazında en büyük seçim bölgelerini merkez ilçe, Nazilli, Söke ve Kuşadası oluşturmaktadır. Aydın'da kent seçmeni kadar kır seçmeni de büyüklüğünü dolayısıyla da önemini korumaktadır.

Tablo 4. Aydın'da 2011 Verilerine Göre İlçe Düzeyinde Kent ve Kırdaki Toplam Seçmen Sayıları

	Kent Seçmeni	Kır Seçmeni	Toplam Seçmen
Aydın (tüm)	428.808	299.520	727.658
Merkez İlçe	134.355	46.493	180.848
Bozdoğan	7.261	19.589	26.850

Çine	15.220	25.689	40.909
Germencik	9.157	21.852	31.009
Karacasu	4.668	10.754	15.422
Koçarlı	4.601	14.914	19.515
Karpuzlu	1.556	7.991	9.547
Köşk	7.036	12.744	19.780
Kuşadası	47.604	14.731	62.335
Kuyucak	5.828	16.755	22.583
Nazilli	81.175	27.861	109.036
Söke	50.182	33.294	83.476
Sultanhisar	4.437	11.799	16.236
Yenipazar	5.024	5.429	10.453
Buharkent	5.036	4.132	9.168
İncirliova	14.317	16.788	31.105
Didim	31.351	8.705	40.056

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Aydın'da kent seçmenlerinin yanında kır seçmeni de oransal olarak önemini korumaktadır. Bu durum kırsal seçmeni kazanma bakımından dezavantajlı olan parti ve adayları için gözden uzak tutulmaması gereken bir özelliktir. Seçim coğrafyasında belediye ve il genel meclisi seçimleri karşılaştırıldığında bu, daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

2. Çok Partili Dönem Boyunca Aydın'da Siyasal Parti Tercihleri

Aydın'da parti tercihlerini üç farklı döneme ayırarak incelemek mümkündür. 1980 öncesinde CHP geleneğine karşı DP – AP çizgisinin daha güçlü olduğu bir yönelim göze çarpmaktadır. 1965'te AP oyları Aydın'da bir partinin tek başına almış olduğu en yüksek oy oranına erişmiştir. Hatta oyların 1980 öncesinde en çok bölündüğü 1973 seçimlerinde, Türkiye genelinden farklı olarak Demokratik Parti'nin ortaya çıkmasına rağmen AP Aydın'da yine CHP'nin önündedir.

Tablo 5. Aydın'da 1950 – 1980 Döneminde Başlıca Partilerin Oy Oranları ve Milletvekili Sayıları

	DP - AP	CHP	DkP
1950	54,7 (7)	43,2	
1954	64,7 (9)	32,9	
1957	60,7 (11)	34,8	
1961	64,4 (6)	30,8 (2)	
1965	72,3 (6)	20,9 (2)	
1969	62,3 (5)	26 (2)	
1973	34,7 (3)	30 (2)	28,8 (2)
1977	51,2 (4)	38,2 (3)	

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Aydın'da 1980 – 2000 dönemine bakıldığında ise Türkiye konjonktüründeki yönelimlerin paralelinde önceleri merkez sağ ve merkez sol partilerden oluşan ılımlı bir parti tercih skalasından giderek diğer partilere doğru bir kaymanın olduğu görülmektedir. 1990'lı yıllarda Aydın'da da RP ve MHP gibi partiler seçmen kitlelerine daha fazla hitap etmeye başlamış 1995 seçimlerinde RP, 1999 seçimlerinde de MHP Aydın'dan milletvekili çıkarmıştır. Buna karşın merkez sağ partiler ANAP ve DYP ile merkez sol partiler CHP – DSP ikilikleri Aydın'daki milletvekili dağılımlarında göze çarpmaktadır.

Tablo 6. Aydın'da 1980 – 2000 Döneminde Başlıca Partilerin Oy Oranları ve Milletvekili Sayıları

	DYP	HP-SHP-CHP	ANAP	MDP	DSP	RP	MHP
1983		29,6 (2)	40,1 (2)	29,4 (2)			
1987		25,2 (1)	41,1 (6)				
1991	33,8 (4)	19,7	29,6 (2)				
1995	28,8 (3)	10,3 (1)	22,3 (2)		16 (1)	8,6 (1)	
1999	14,6 (1)		16,4 (2)		29 (3)		19,8 (2)

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

2000'li yıllarda Aydın siyasetinde seçmen kitleleri partiler arasında bölünme eğilimini sürdürse de Türkiye genelindeki seçim barajı dolayısıyla iki büyük parti milletvekili çıkarmıştır. Ancak 2002'de Aydın'da iktidar partisinin baskın olduğu bir tablo yerine iktidar ve muhalefet partisinin eşit oranda milletvekilliklerini paylaştıkları görülmektedir.

2007 yılında ise MHP'nin ülke barajını aşmasıyla birlikte Aydın'da 1990'lı yıllardan bu yana seçmen tabanını geliştiren ve ikinci parti konumuna gelen bu partinin milletvekili paylaşımına katıldığı göze çarpmaktadır. 2007 seçimlerinde CHP, üçüncü parti seviyesine gerilemiştir.

Tablo 7. Aydın'da 2002 – 2007 Seçimlerinde Başlıca Partilerin Oy Oranları ve Milletvekili Sayıları

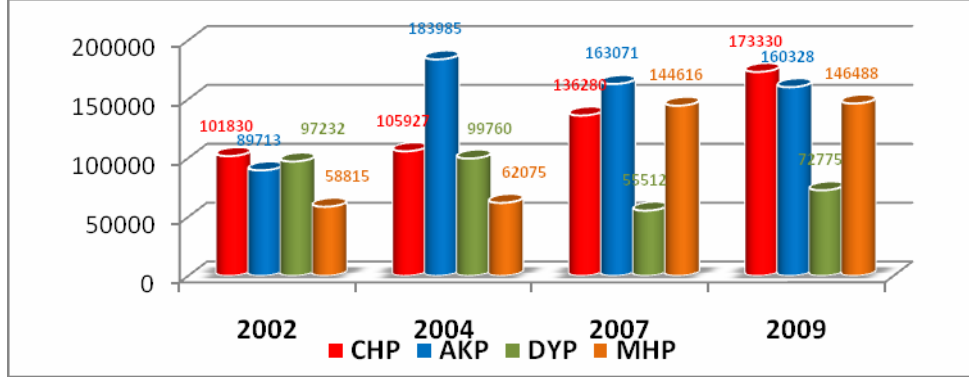
	AKP	CHP	MHP
2002	18,2 (4)	20,7 (4)	-
2007	29,1 (3)	24,4 (2)	25,9 (3)

Tablo, TÜİK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Aydın ili, 60 yıllık çok partili deneyim gözden geçirildiğinde, DP – AP çizgisindeki merkez sağ geleneğinin güçlü olduğu seçim bölgelerinden biri olmuştur. Ancak 2000'li yıllarda Türkiye siyasetinde meydana gelen kırılmanın ardından ilde baskın bir AKP iktidarı oluşmamış, bunun yerine sağ – sol ayrımı olmaksızın büyük partiler arasında bölünen bir seçmen yönelimi ortaya çıkmıştır. 2000'li yılların ilk on yılında Aydın'da AKP, CHP, MHP ve DYP/DP etkin olmuştur. DYP/DP ülke

genelinde seçim barajını aşamadığından Aydın'da da milletvekili çıkaramamış ancak yerel yönetimlerde varlığını sürdürmüştür.

Grafik 1. Aydın 2002 – 2009 Arasında İl Genelinde Dört Büyük Partinin Oy Oranları

Grafik, TÜİK verilerinden uyarlanmıştır.

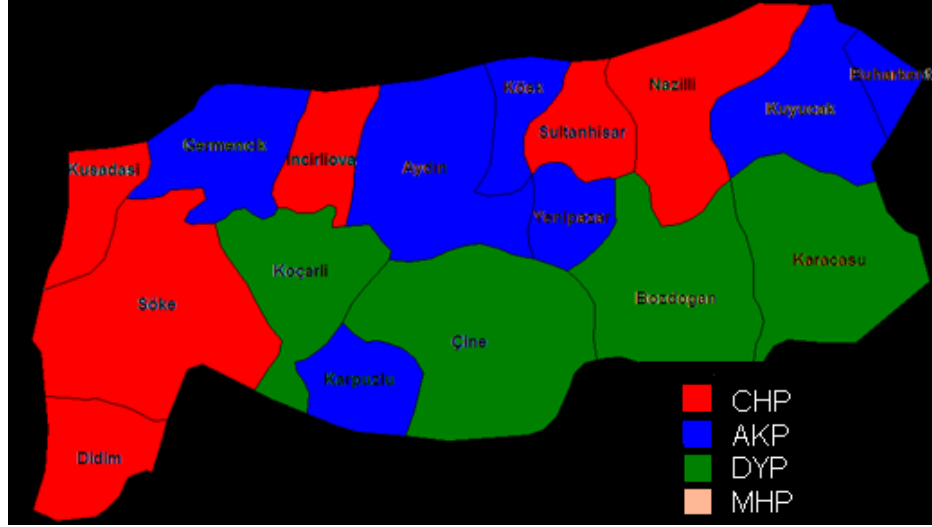
3. 2000'li Yıllarda Aydın İli'nin Seçim Coğrafyası

Seçim coğrafyası, yöneten ile yönetilen arasındaki ilişkinin mekansal dağılımını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede dağılımı etkileyen bileşenler, temsil durumu, bölgesel farklılıklar ve nedenleri araştırılmaktadır (Kahraman, Kahraman, 2006: 2). Ülkemizde de son dönemdeki seçimlerde yazılı ve görsel basın tarafından kullanılan seçim haritaları bu disiplinin bir yansıması olarak iş görmektedir. Bu bölümde Aydın İli'nde ilçe düzeyinde seçim coğrafyası, 2000'li yıllarda yapılan milletvekili ve yerel seçimlerde ortaya konmuştur.

2000'li yıllarda yapılan seçimlerde Aydın'da ilçe düzeyinde üç farklı partinin birinci parti olarak ortaya çıktığı bir görünüm oluşmuştur. 2002'de il genelinde birinci parti olan CHP, ilçe düzeyinde Kuşadası, Söke, Didim, İncirliova, Sultanhisar ve Nazilli'de birinci durumdadır. AKP ise, il genelinde üçüncü parti konumundadır ve merkez ilçede, Germencik'te, Köşk'te, Yenipazar'da, Karpuzlu'da, Kuyucak'ta ve Buharkent'te seçimleri kazanmıştır. 2002 seçimlerinde ülke barajını geçemeyen ancak Isparta ve Aydın gibi illerde günümüzde de önemli bir güç olarak varlığını sürdüren DYP ise Koçarlı, Çine, Bozdoğan ve Karacasu'da birinci parti durumundadır.

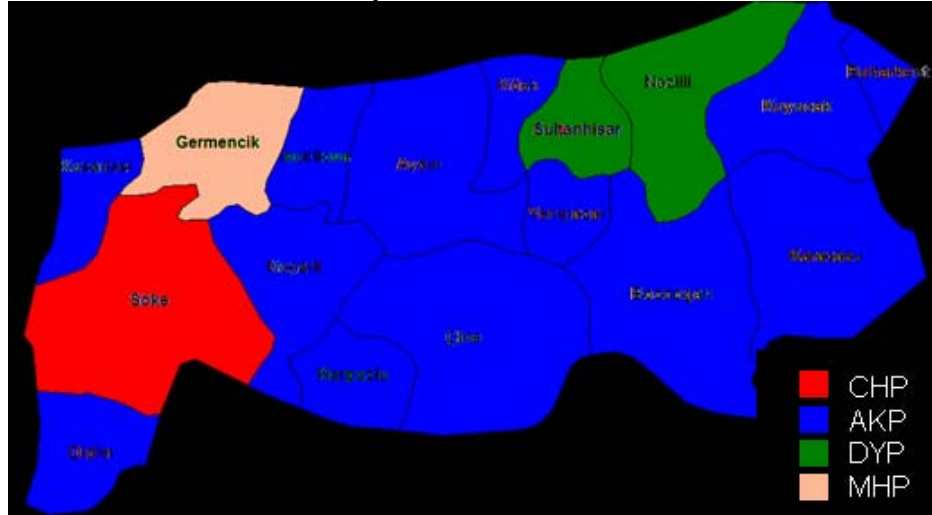
2002'de milletvekili dağılımı ise 4 CHP, 4 AKP şeklinde olmuştur. 2002'de Aydın'da milletvekili çıkaracak oranda oya sahip olan DYP ve MHP, ülke barajını geçemediklerinden ötürü milletvekili çıkaramamışlardır.

Grafik 2. Aydın İlinde 3 Kasım 2002 Milletvekili Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

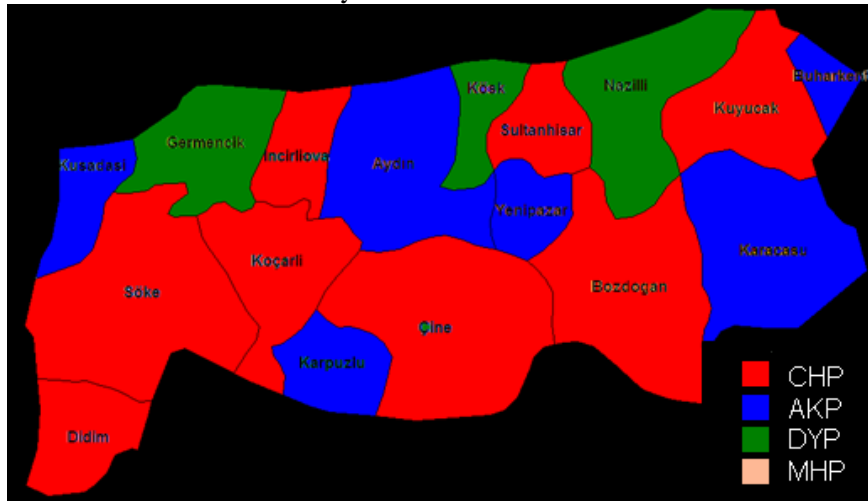
2004 Yerel Seçimlerinde il genel meclisi oylarına bakıldığında iktidar partisi olan AKP, baskın bir görünüm kazanmıştır. Germencik'te MHP, Söke'de CHP ve Nazilli ile Sultanhisar'da DYP dışındaki tüm ilçelerde AKP birinci parti olmuştur. Burada iki noktaya dikkat etmek gerekmektedir. Bunlardan ilki 2004 seçiminin AKP'nin iktidar olarak girdiği ilk seçim olmasıdır ki, Türkiye'de yerel seçimlerde iktidar partisi lehinde oy kullanmak seçmenin işleyen bir refleksidir. İkinci nokta ise, kırsal oyların da kent oylarıyla birlikte ele alındığı il genel meclisi seçimleri ile sadece kentsel oyların ele alındığı belediye seçimlerindeki tablonun oldukça farklılaşmasıdır.

Grafik 3. Aydın İlinde 28 Mart 2004 İl Genel Meclisi Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

Yine 2004 yerel seçimlerinde ancak bu kez ilçe belediye başkanlığı seçimlerinin sonuçlarına bakıldığında il genel meclisinden oldukça farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Bu tabloda CHP, baskın parti görünümündedir. İktidar partisi olarak ilk seçimlerine giren AKP, kır seçmeninden almış olduğu oylar ile il genel meclisi seçimlerinde birinci parti olmuşken belediye düzeyinde kent seçmeninden yeterli oyu alamamış merkez ilçe, Kuşadası, Karpuzlu, Yenipazar, Karacasu ve Buharkent'te belediye başkanlıklarını kazanmıştır. DYP ise, 2002 seçimlerinden sonra dahi yerel yönetimlerde varlığını sürdürmekte ve Nazilli'de, Köşk'te ve Germencik'te belediye başkanlığını kazanmaktadır.

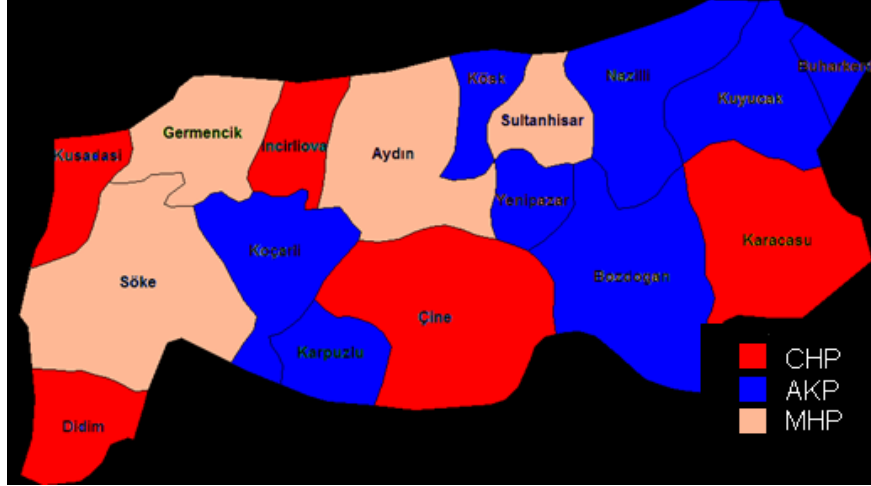
Grafik 4. Aydın İlinde 28 Mart 2004 Belediye Başkanlığı Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

2007 Milletvekili Genel Seçimleri ülke genelinde olduğu gibi Aydın'da da MHP'nin yükselmesiyle birlikte parçalı bir yapı ortaya çıkarmıştır. 2007'de MHP'nin yükselmesi ve milletvekili paylaşımına katılması ise, AKP'den daha çok CHP'nin dezavantajlı duruma gelmesine yol açmıştır. 2007'de milletvekili paylaşımı AKP 3, MHP 3 ve CHP 2 şeklinde olmuştur. 2009 seçimlerinde CHP'li milletvekillerinden birinin merkez ilçe belediye başkanı seçilmesiyle birlikte de CHP, Aydın'da bir milletvekiliyle temsil edilir olmuştur.

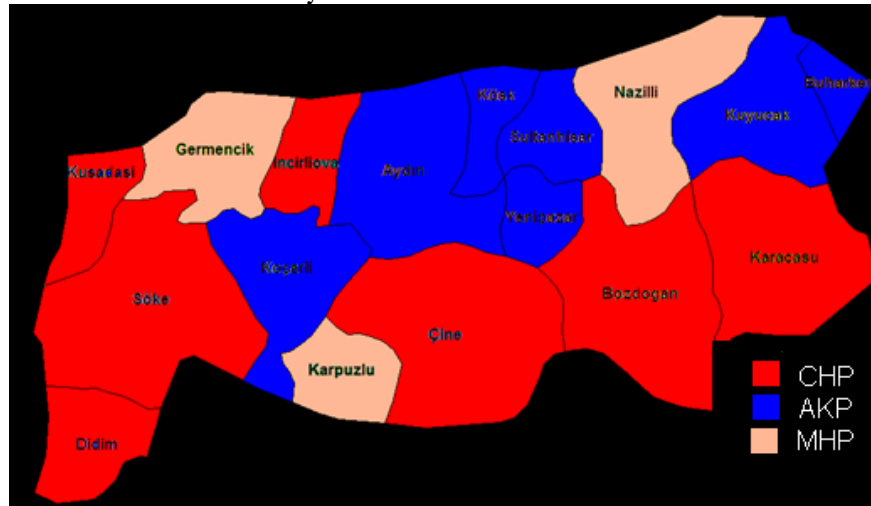
2007'de ilçe düzeyinde birinci partiler şu şekildedir: Kuşadası, Didim, Incirliova, Çine ve Karacasu'da CHP; Söke, Germencik, merkez ilçe ve Sultanhisar'da MHP; Koçarlı, Karpuzlu, Köşk, Yenipazar, Nazilli, Bozdoğan, Kuyucak ve Buharkent'te AKP birinci partidir. 2002'ye göre MHP 2007'de Aydın'daki oylarını 2,5 kat arttırmıştır. Buna karşın CHP'deki artış daha kısıtlı kalırken AKP oyları gerilemiştir. AKP ve MHP tabanları arasındaki yakınlık bu partilerin seçmenlerinde oynaklık yaratabilmektedir. 2007'de Aydın'da sağın 2,5 parçaya bölünmesi ve CHP'nin il genelinde 3. Parti olması onu 2002'ye göre zayıf bir konuma itmiştir. Buna karşın yine aynı durum, örneğin Aydın merkez ilçe belediye başkanlığını CHP'ye kazandırmıştır.

Grafik 5. Aydın İlinde 22 Temmuz 2007 Milletvekili Genel Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

2009 yerel seçimleri Aydın il genel meclisi sonuçlarına göre üç partili yapının sürdüğü görülmektedir. Bununla birlikte 2009'da CHP, Aydın'da birinci parti konumuna yükselmiş ve oylarını arttırmıştır. Buna karşın MHP oylarında küçük bir artış olmuş ancak AKP oyları gerilemiştir. 2009'daki tablo 2011 seçimlerinde de geçerli olursa ilin 7 milletvekilliği şöyle paylaşılacaktır: CHP 3, AKP 2, MHP 2.

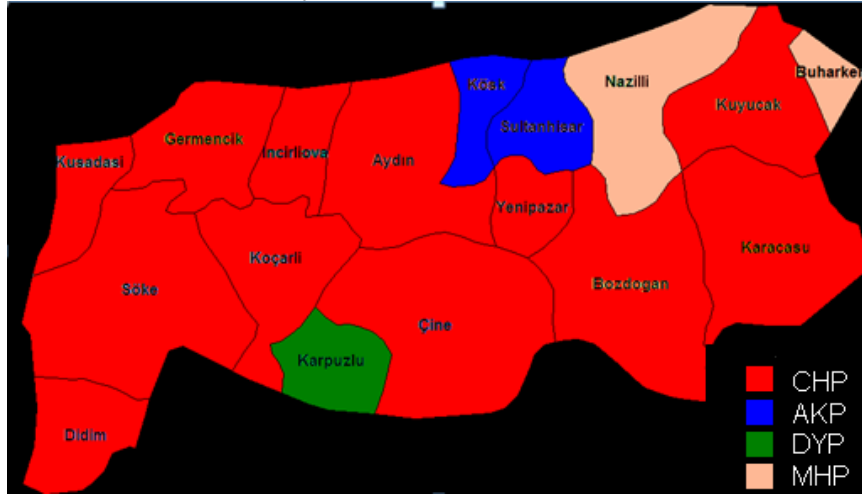
Grafik 6. Aydın İlinde 29 Mart 2009 İl Genel Meclisi Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

2009 İl genel meclisi seçimleri, 2004'ten farklı olarak hiçbir partinin baskın görünüm kazanamadığı bölünmüş bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu tabloda 7 ilçede CHP (Kuşadası, Söke, Didim, İncirliova, Çine, Bozdoğan ve Karacasu); 7 ilçede AKP (Koçarlı, Aydın, Köşk, Sultanhisar, Yenipazar, Kuyucak ve Buharkent) ve 3 ilçede MHP (Germencik, Karpuzlu ve Nazilli) birinci parti olmuştur.

2009 yerel seçimlerinde ilçe düzeyinde belediye başkanlığı oylarına bakıldığında CHP'nin baskın bir görünüm kazandığını görülmektedir. CHP sadece beş ilçede belediye başkanlığını kazanamamıştır. Bunlar arasında seçmen sayısı bakımından önemli durumdaki Nazilli'yi MHP'nin kazanması dikkat çekicidir. Aydın'ın batı ilçelerine kıyasla Nazilli'deki sağa yönelim daha belirgindir.

Grafik 7. Aydın İlinde 29 Mart 2009 Belediye Başkanlığı Seçimlerinin İlçe Düzeyinde Birinci Partileri

2009 yerel seçimlerinde Aydın merkez ilçe belediye başkanlığı seçimlerine ayrıntılı olarak bakmak da detaylı bilgi vermektedir. Bu seçimlerde sağ seçmen tabanı AKP, MHP ve DP arasında neredeyse üç eşit parçaya bölünmüş, buna karşın CHP ancak küçük bir farkla belediye başkanlığını kazanabilmiştir. Bu seçimlerde CHP'nin %26,1'lik oy oranına karşılık AKP %25,4 oranında, MHP %25 oranında ve DP %17,5 oranında oy almışlardır. Ancak il merkezi belediye başkanlığının az farkla da olsa kazanılması diğer ilçeleri de etkileyen sembolik bir unsur olarak rol oynamaktadır.

4. Aydın İli'nde 12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçimleri

4.1. Aydın'da Seçim Sürecinde Partiler, Adaylar ve Politikalar

Aydın ili, tarihsel süreçten gelen sembolik önemi ve pek çok Anadolu kentine göre hatırısayılır sayıda bir milletvekiline sahip olması nedeniyle siyasal liderlerin dikkatini çekmektedir. 12 Haziran seçimlerine giderken Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın iki kez Aydın'ı ziyaret etmesi ve ikinci ziyaretini 27 Mayıs tarihinde yapması bunun en önde gelen göstergesidir.

12 Haziran 2011 seçimlerine giderken Aydın'da AKP, MHP ve CHP iddialı partilerdir. 2007 seçimlerinde Aydın'da birinci parti olan AKP'nin ardından MHP ikinci ve CHP ise, üçüncü olmuştur. Ancak 2009 yerel seçimlerinde il genel meclisi sonuçlarına göre CHP ilk kez birinci parti olabilmıştır. 2010 referandumunda da %64'lük red oyuyla Aydın, iktidara muhalif eğilimleri güçlü bir il olarak sivrilmıştır.

2011 seçimlerine giderken Aydın'da başlıca tartışma konuları; 2009 yerel seçimleri sonucunda ilk kez birinci parti haline gelen CHP'nin bu konumunu sürdürüp

sürdüremeyeceği, Aydın'da 2010 referandumunda %64 oranında çıkan ret tavrının seçimlerdeki etkisinin ne olacağı, iktidar partisi AKP'nin Aydın'da seçimleri kazanıp kazanamayacağı, özellikle Nazilli ilçesinde güçlü görünen ve 2007'de merkez ilçede birinci parti olan MHP'nin durumu ve son olarak Aydın'lı seçmenin geçmişten gelen güçlü DP eğiliminin devam edip etmeyeceğidir.¹⁰

12 Haziran 2011 seçimlerinde giderken Aydın'da güçlü durumdaki üç siyasi partinin kesin aday listesi 28 Nisan 2011 tarihinde şu şekilde ilan edilmiştir:

▪ **AKP:** Mehmet Erdem, Semiha Övüş, Gültekin Kılınç, Mustafa Savaş, Sebahattin Akın, Abdurrahman Öz, Ufuk Keçeci. İşadamı olan Mehmet Erdem, AK Parti'nin 2001'de kurucu il teşkilat başkanıdır. 2002 – 2007 arasında il başkanı olan Erdem, 2007'de milletvekili seçilmiştir. Avukat olan Semiha Övüş, AK Parti'nin 2002 – 2007 arasında Aydın milletvekili olmuştur. Gültekin Kılınç ise, ekonomist – sanayici olup Uğur Şirketler Grubu'nun Grup Koordinatörlüğünü yapmıştır. Mustafa Savaş bankacı, Sebahattin Akın serbest meslek sahibi, Abdurrahman Öz ve Ufuk Keçeci avukattır. AKP adaylarının tamamı yüksek öğrenim görmüştür.

▪ **CHP:** Bülent Tezcan, Metin Lütfi Baydar, Osman Aydın, Ferda Çağlar Erkut, Hüseyin Yıldız, Fatih Atay, Özlem Burcu Ugan Sevim. Avukat olan Bülent Tezcan, CHP eski il başkanıdır. Doktor olan Metin Lütfi Baydar, Süleyman Demirel Üniversitesi rektörüken görevinden emekli olarak aday olmuştur. Baydar, CHP Genel Merkezi kontenjanından aday gösterilmiştir. Osman Aydın ise, maden mühendisi olup Çine ilçesi eski belediye başkanıdır. Ferda Erkut işletmeci, Hüseyin Yıldız müteahhit, Fatih Atay ve Özlem Sevim avukattır. Orta öğrenim derecesi olan Yıldız dışındaki CHP adayları yüksek öğrenim görmüştür.

▪ **MHP:** Ali Uzunırmak, Recep Taner, Gülnur Er, Ahmet Kaya, Mehmet Efe Yılmaz, Pınar Öncer, Hasan Duman. 2011 seçimlerinde Ertuğrul Kumcuoğlu aday olmamıştır. Onun yerine MHP'de Ali Uzunırmak birinci sıra adayı olarak gösterilmiştir. Uzunırmak, eski MHP'lilerden olup 1995'te de aday olmuştur. 2007 seçimlerinde milletvekili olan Uzunırmak 2011'de yeniden aday gösterilmiştir. Recep Taner ise, 2007 – 2011 arasında milletvekilliği yapmıştır. Gülnur Er iktisatçı, Ahmet Kaya öğretmen, Mehmet Yılmaz mühendis, Pınar Öncer avukat ve Hasan Duman ziraat mühendisidir. Orta tahsili olan Uzunırmak dışındaki MHP adayları yüksek öğrenim görmüştür.

Üç büyük partinin yanında **BDP Destekli Bağımsız Aday** Mehmet Bayraktar'dan söz edilebilir. Avukat olan Mehmet Bayraktar, 2007 – 2008'de DTP İzmir il başkanlığı yapmış sonrasında BDP parti meclisi üyesi olmuştur. Bir de Aydın'da bir siyasi gelenek haline gelmiş DP'nin ilk sırada öğretmen kökenli olan MHP eski milletvekili Bekir Ongun'u aday gösterdiği eklenmelidir.

¹⁰ Özellikle AKP ve CHP tarafından seslenen MHP'nin de kayıtsız kalmadığı Aydın'daki bu eski demokrat seçmenlerin yarattığı çekişmenin büyümesi sonucunda DP'nin Aydın İl Başkanı olan Engin Polat, "Aydın'da DP'nin Oylarına Talibiz" şeklindeki açıklamalara tepki göstermiş, DP seçmeninin kendi partisini tercih etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bkz. <http://www.aydinlihaber.com/secim2011/dp-il-baskanindan-baydara-tepki.htm>; 2011 Seçimlerinden hemen önce hem Aydın'da hem de AP – DYP çizgisinde önemli bir siyaset adamı olan İsmet Sezgin, CHP adayı Metin Lütfi Baydar'ı destekleyeceğini açıklamıştır. Bkz. <http://www.haberler.com/ismet-sezgin-den-chp-adayina-tam-destek-2642368-haberi/>

Üç büyük partinin genel başkanı da Aydın'ı seçim programına dahil etmişlerdir. AKP lideri Recep Tayyip Erdoğan Aydın'a gelişi için Türk siyasal hayatında sembolik bir önemi tarih olan 27 Mayıs'ı seçmiştir. Erdoğan konuşmasında kendi siyasal çizgisi çerçevesinde Menderes'e göndermelerde bulunmuştur. CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu, seçimlere az bir süre kala 6 Haziran'da Aydın'a gelmiştir. Kılıçdaroğlu, Aydın'da toplanan kitlenin büyüklüğüne göndermede bulunarak iktidarı eleştirmiştir. MHP lideri Bahçeli ise, Şubat ayı sonunda geldiği Aydın'da özellikle belediye başkanı MHP'li olan Nazilli'ye ağırlık vermiştir.

Liderlerin ziyareti dışında adaylar ve partililer tarafından yapılan ziyaretler, daha küçük çaplı mitingler, çeşitli toplantılar ve araç konvoyları düzenlenmiştir. Seçim dönemlerinde kullanılan parti araçları ve ayrıca hazırlanan araçlar da propaganda için daha çok kent merkezlerinde dolaşmış, duyurular yapmış, partilerin broşür, poster ve bayraklarını dağıtmıştır. Seçim bürolarında seçim süreci hareketli bir şekilde geçirilmiştir. Yine adaylar ve parti örgütleri internetin sağladığı sosyal forum olanaklarını kullanarak etkinliklerinin programlarını ve fotoğraflarını paylaşmışlar ve ziyaretçilerin görüşlerini toplamışlardır.

4.2. Aydın'da 2011 Seçiminin Sonuçları

Aydın'da 12 Haziran seçimlerinin sonucunda il genelinde birinci parti, CHP olmuştur. CHP, il genelinde aldığı %38,15 oranındaki 240.041 oy ile üç milletvekilliği kazanmıştır. Buna karşın %35,47 oranındaki 223.164 oyu alan AKP de yine üç milletvekilliği kazanmıştır. Dolayısıyla birinci parti ile ikinci parti Aydın'da eşit düzeyde temsil edilmiş olmaktadır. 2007 seçimlerine göre gerileyen MHP ise, %18,19 oy oranını yakaladığı 114.437 oyuna karşılık bir milletvekilliği kazanabilmiştir.

Tablo 8. Aydın İli 2011 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları ve Milletvekili Dağılımı

Siyasal Parti	Oy Oranı	Oy Sayısı	MV Sayısı
CHP	38,15	240.041	3
AKP	35,47	223.164	3
MHP	18,19	114.437	1

Aydın'da ilçe düzeyinde 2011 seçimlerine bakıldığında birinci parti olan CHP aynı zamanda merkez ilçenin de dahil olduğu sekiz ilçede birinci parti olmuştur. AKP ise, dokuz ilçede birinci parti olmasına rağmen il genelinde ikinci parti olmuştur. Bunun başlıca nedenleri arasında AKP'nin daha ziyade küçük ilçelerde birinci parti olması ve AKP'nin birinci parti olduğu Nazilli'de CHP'nin az bir farkla onu izlemesine karşılık CHP'nin birinci parti olduğu Kuşadası, Söke, Didim ve Çine gibi ilçelerde AKP'nin CHP'yi daha geriden izlemesidir. Merkez ilçede ise iki partinin oyları birbirine yakın seyretmiş, az farkla da olsa burada CHP birinci parti olabilmıştır.

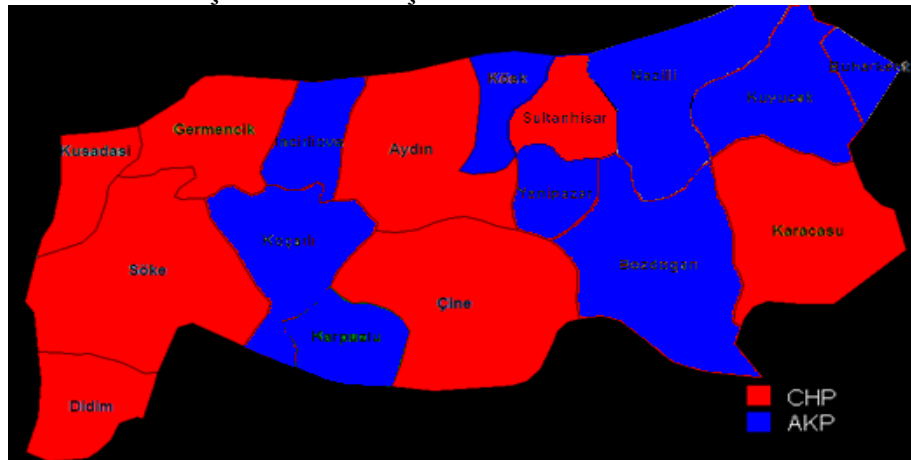
Tablo 9. Aydın İlinde İlçe Düzeyinde 2011 Milletvekili Genel Seçimlerinin Sonuçları (%)

İlçe	CHP	AKP	MHP
Bozdoğan	34,1	42	16,9
Buharkent	29,6	43,9	18
Çine	45	38	11,4
Didim	46,7	28,7	14,4
Germencik	37,7	26,5	19,2
İncirliova	36,2	38,7	19,2
Karacasu	38,4	37,5	17,6
Karpuzlu	27,7	54	12,4
Koçarlı	32	47,5	15,7
Köşk	16,9	54,3	22,1
Kuşadası	52,4	25,7	14,8
Kuyucak	37,3	43,3	14,4
Merkez İlçe	35,9	34,7	20,6
Nazilli	36,2	37,5	18,6
Söke	40,4	29,1	19,9
Sultanhisar	35,6	32,7	22,5
Yenipazar	29,7	46,3	18
AYDIN Genel Sonucu	38,1	35,4	18,1

Tablo, YSK verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Aydın'da ilçe düzeyinde 2011 seçim coğrafyasına bakıldığında genel olarak ilin iki parti arasında ayrılan bir yöneliminin belirginlik kazandığı görülmektedir. Bu durum diğer rekabetçi partilerin Aydın'da dezavantajlı bir konuma gerilediklerini göstermektedir. Bunlardan biri olan MHP, 2007 seçimlerine göre Aydın'da oy kaybına uğrarken hiçbir ilçede birinci parti olamadığı gibi sadece Köşk ilçesinde ikinci parti olabilmıştır. Diğer bir rekabetçi parti olan DP de, Aydın seçim haritasında görünürlüğünü yitirmiştir.

Grafik 8. Aydın İlinde İlçe Düzeyinde 2011 Milletvekili Genel Seçimlerinin Sonuçlarına Göre Birinci Partiler

2011 seçimleri sonucunda ortaya çıkan Aydın seçim haritasındaki hakim iki renk, ilçelerde birinci partilerin sadece AKP ve CHP'den ibaret olduğunu göstermektedir. Bu da, 2009 verileri de gözönüne alındığında ulusal iktidarı elinde bulunduran AKP ile yerelde belediyeleri ağırlıklı olarak elinde bulunduran CHP'nin parti rekabetine hakim olduğu bir seçim çevresi tablosuna işaret etmesi bakımından dikkate değerdir.

CHP ve AKP ildeki en güçlü rekabetçi partiler olarak diğer partilerden çok daha fazla oy ve temsil oranına sahiptirler. Söz konusu iki partinin ildeki toplam oy oranı %73,62; temsil oranıysa %85,71'dir.

Tablo 10. Aydın İlinde Yerleşime Göre 2011 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları¹¹

Siyasal Parti	Kent Oyları (%)	Kır Oyları (%)	İl Geneli (%)
CHP	41,3	33,7	38,15
AKP	32,1	40,1	35,47
MHP	19	17,2	18,19

2011 seçimlerinde göze çarpan bir diğer nokta da partilerin oylarının yerleşim birimine göre olan farklılaşmasıdır. CHP oyları kentlerde daha yüksek orandayken, AKP oyları kırdan kente göre daha yüksek bir orandadır. Bu durum daha önce yapılan pek çok araştırmayla da ortaya konduğu üzere, CHP'nin 1960'lı yıllardan bu yana gelen kırsal seçmenle olan iletişimsizliğinin, Aydın'da azalarak da olsa, sürdüğünü göstermektedir.¹² Yerleşim birimine göre MHP oyları ise, bu iki parti kadar farklılaşmamaktadır.

5. Yarının Siyasetine Aydın'dan Bakış

Şüphesiz Aydın'da ortaya çıkan siyasal tabloyu etkileyen pek çok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında siyasal partilerin ve liderlerin ülke genelindeki ve Aydın yerelindeki konumu, ilin siyasal geleneksel siyasal yönelimleri, adaylar, parti örgütleri, seçim çalışmaları ve yerel yönetimlerle olan bağlar ile ildeki sosyal ve ekonomik yapı sayılabilir.

Bilindiği gibi, 2000'li yıllarla birlikte Türkiye'de siyaset, partiler düzleminde yeniden kurulmaktadır. Aydın ise bu yeni dönemi bir yandan eski yönelimlerini kısmen de olsa muhafaza etmeye çalışarak diğer yandan da yeni partiler düzenini onaylayarak yaşamaktadır. 2011 seçimlerine uzanan süreçte Aydın'da da, tıpkı Isparta'da ve benzer

¹¹ Aydın İli 2011 seçimlerinin tüm partilere göre sonucu şöyledir: AKP %35.5, DP %1.1, CHP %38.1, Millet Partisi %0.3, LDP %0.1, Saadet Partisi %0.5, HEPAR %0.4, HAS Parti %0.5, MHP %18.2, DYP2 %0.3, TKP %0.1, MMP %0.2, BBP %0.6, DSP %0.3, Bağ. %3.8. Bkz. TÜİK, 2011Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları Veri Tabanı, <http://www.tuik.gov.tr>

¹² Bu konuyla ilgili bazı veriler için bkz. Ergun Özbudun, *Social Change and Political Participation in Turkey*, Princeton University Press 1976, s.122; TÜSES, *Türkiye'de Siyasi Parti Seçmenleri ve Toplum Düzeni*, TÜSES Yayını, İstanbul 1999, s.109; Hakan Mehmet Kiriş, "Kent ve Köy Ayrımının Seçmen Davranışlarının Şekillenmesine Etkisi – Isparta Kenti ve Köyleri Örnekolay Araştırması", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s.124.

birkaç ilde daha olduğu gibi, DYP – DP tabanlı partinin ulusal siyasette seçim barajının altında kaldığı ve politika tasarımına doğrudan etki edemediği 2002 sonrasında gücünü koruyabilmiştir. 2011 seçimlerinde bu seçmen tabanı çözülmüş görünmektedir. Ancak bu çizgideki seçmenin partilere dağılım oranlarını saptayabilmek için yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır.

İktidar partisi AKP'nin, Aydın'daki konumu, pek çok ildekinin aksine, diğer partilere göre baskın ve güçlü değildir. 2002 sonrasında Aydın'da muhalefet partileri olan CHP ve MHP de oldukça güçlü konumlardadır. Ancak bu durum Aydın'da iktidar partisinin, oy oranına göre ikinci parti olması sonucunu ortaya çıkarmış olmakla birlikte, birinci parti ile ikinci partinin milletvekili paylaşımında eşit olması temsilde farklılık yaratmamıştır.

Ana muhalefet partisi olan CHP, 1950 yılından bu yana ilk kez Aydın'da bir milletvekili seçiminde birinci parti durumuna gelmiştir. Aydın, Tunceli istisna tutulacak olursa, 2007 seçimlerinden farklı olarak CHP'nin kazandığı tek seçim çevresidir. Buna karşın 2007'ye göre MHP oylarındaki azalma eğilimi dikkat çekmektedir. 2007'de AKP'nin ardından ikinci parti olan MHP, 2011'de ilin artan seçmen sayısına karşın halihazırdaki seçmenin de bir bölümünü yitirmiş ve ancak bir milletvekilliği kazanabilmiştir. Bu durum MHP'nin seçim döneminde ulusal ve yerel düzeyde yaşadığı sorunlarla ilgili olabilir. Asıl önemli olansa bu gerilemenin geçici mi yoksa kalıcı mı olduğudur. Diğer yandan BDP destekli bağımsız aday Aydın'da destek bulamamış, oy oranı %3,8'i aşamamıştır. Diğer partiler ise %1'in altındadır.

2011 seçimlerinde Aydın İli de ana muhalefet partisinin güçlü olduğu ve son dönemde *sahil şeridi* olarak adlandırılan seçim çevreleri arasında yer almıştır. Kısa vadede söylenebilecek olan CHP ve hemen ardında yer alan AKP'nin Aydın siyasetinde önemli ve öncelikli aktörler olacaktır.

Kaynakça

1982 Anayasası

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu

G. Bingham Powell, Çağdaş Demokrasiler Katılma İstikrar ve Şiddet, (Çev. Mehmet Turhan), S Yayınları, Ankara 1990.

Hakan Mehmet Kiriş, “Dünden Yarına Aydın’da Seçimler ve Siyaset”, <http://www.aydinyerel.com/2011/05/06/dunden-yarina-aydinda-secimler-1> 01.06.2011

Mehmet Ö. Alkan, “Türkiye’de Seçim Sistemi Tercihinin Misyon Boyutu ve Demokratik Gelişime Etkileri”,

www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg23/alkan.pdf 05.09.2011

Selver Kahraman., İsmail Kahraman, “İstanbul Örneğinde Seçim Bilgi Sistemleri ve Seçim Coğrafyası”, *Fatih Üniversitesi 4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri*, 13 – 16 Eylül 2006, ss.1-8.

Sema Yıldırım, Behçet Kemal Zeynel, Eds., **TBMM Albümü 1920 – 2010 Cilt 1-2**, TBMM Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları No.1, Ankara 2010.

TUİK, 2011Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları Veri Tabanı, <http://www.tuik.gov.tr> 09.09.2011

Türkiye Büyük Millet Meclisi Web Sitesi <http://www.tbmm.gov.tr>

Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi <http://www.tuik.gov.tr>

Yüksek Seçim Kurulu Web Sitesi <http://www.ysk.gov.tr>

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> 01.09.2011

http://www.aydin.gov.tr/default_B0.aspx?content=1008 05.09.2011

<http://www.aydinlihaber.com/secim2011/dp-il-baskanindan-baydara-tepki.htm> 03.06.2011

<http://www.tcdd.gov.tr/home/detail/index79ee.html?pid=267> 06.09.2011

<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2011MilletvekiliSecimi/SecmenSandik2011.htm> 02.09.2011